Nye bøker

KABALEN GÅR OPP

Roman

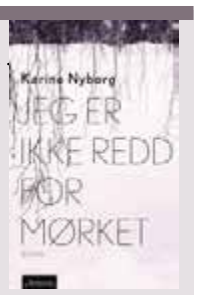

- **Karine Nyborg:**
- Jeg er ikke redd for mørket
- 182 sider
- Aschehoug
- **Heftig om barns straff for foreldres unnlatelsessynder.**

Hvis noen kjenner behov for å berolige seg selv og andre med uttalelsen «Jeg er ikke redd for mørket», som er tittelen på Karine Nyborgs (1962, debut 2010) roman av året, kan man trygt gå ut fra at det er en besvergelse mer enn en konstatering. I denne romanen er det ihvertfall all grunn for ikke å begi seg ut i mørket.

Da foreldreparet Cecilie og Erlend i sin tid gikk fra hverandre, var de enige om at datteren ikke skulle li ved å måtte skilles fra hjemmet eller noen av foreldrene. Så de skiltes uten å distansere seg fysisk fra hverandre, men ble boende i det samme huset, slik at han tok kjellerleiligheten, hun resten av huset, og datteren med det symbolske navn Signe opplevde å bli værende midt i mellom.

For ikke å såre eller skade datteren har Cecilie og Erlend bestandig unngått uttalte konflikter og åpne konfrontasjoner. De har ordnet seg på tilsynelatende enkleste og mest hensiktsmessige, skånsomme (og økonomiske) vis, som i praksis og følelsesmessig har vært uheldig og komplisert for alle, særlig datteren. Mottoet har hele veien vært å unngå synlige konflikter og komplikasjoner.

I det romanen begynner, er Signe 15. Moren er gravid med samboende Bror. Faren skal for første gang ha kjæresten Rakel – som nettopp har oppdaget at hun er gravid, hun også – liggende over nede hos seg. Far og kjæreste ankommer mens Signe er ute, på spilletime eller noe, sammen med venner eller noe.

Mens hele romanens toppede drama spiller seg ut denne kvelden i 2010, hopper forfatteren i over tretti kapitler lettføtt fram og tilbake i tid, med punkttreff fra 1981 til 2010, der foreldre og datter veksler om å ha hovedfokuset. Skjematisk kanskje, men slik kabalmønstrene mellom personene etterhvert utvides og utvikles, blir det en engasjerende fortelling om hverdagslig arvesynd, anstendige svikere og det kompromissløse liv som aldri fikk en sjanse, om to som aldri slapp hverandre, slik at vasen ikke lenger er til å få opp. Men selve romankonstruksjonen går vakkert opp.

JAN ASKELUND

Salgstoppen - faglitteratur

- **1. Mot min vilje:** Oppklaring av et politisk liv: Per Sandberg
- **2. Statsråd vant spekeskinke:** A. Antonsen/J. Golden
- **3. Guinness world records 2014**
- **4. En av oss:** En fortelling om Norge: Åsne Seierstad
- **5. Lego idèbok:** Bygg hva du vil: Jens Holmboe
- **6. Ingen fridde i Jølster:** Sigmund Falch
- **7. Nådeløse nordmenn:** Hirden 1933-1945: Eirik Veum
- **8. Norsk etymologisk ordbok:** Yann De Caprona
- **9. Trines mat:** Trine Sandberg
- **10. Dødtid:** Karpe Diem
- **11. Bli best med mental trening:** Erik Bertrand Larssen
- **12. Ingrid:** Ingar Sletten Kolloen
- **13. Messi:** Kristoffer Vik
- **14. Helvetesuka:** 7 dager som forandrer ditt liv: Erik Bertrand Larssen
- **15. Femmila:** Thor Gotaas

Statistikk fra Bokhandlerforeningen

BONDEFØRAR PORTRETT

Roman

- **Øystein Orten**
- Rasmus Rebellen
- 304 sider
- Samlaget
- **Målmedvite forsøk på å foreina historiske fakta og diktarisk innleving.**

Den som ønskte å tala prinsipielt om sjangeren «historisk roman», viste tidlegare gjerne til Aristoteles. Han insisterte på at historiefaget handlar om det som faktisk har vore, mens diktinga om fortida speglar ei personleg farga tolking. Ved å mobilisera fantasi og innlevingsevne gjer diktaren historia nær og levande.

Ei realistisk-psykologisk form har særteikna den historiske romanen, enten han er skriven av Sigrid Undset, Olav Duun eller Johan Falkberget, Anne Karin Elstad eller Roy Jacobsen. Då Georg Johannesen i si tid hevda at «historiske romanar» djupast sett handlar om samtida til forfattaren, og når Dag Solstad i årets sakprosaaktige murstein om eiga slekt søker å formidla sitt kjeldemateriale utan å leva seg inn i det, stiller dei seg begge kritisk til korleis diktarar tradisjonelt har handsama historiske fakta i sine verk.

Slike motførestellingar kan ikkje sporast i «Rasmus Rebellen» av sunnmøringen Øystein Orten. Han er fødd i 1962 og debuterte i 1995, har utfalda seg i ulike litterære sjangrar og gir i år ut ein historisk roman om fiskarbonden og opprøraren Rasmus Engelbrektsson Bust (1588- 1666) – ein av forfedrane til forfattaren sjølv.

Vurdert som slektsbasert roman fungerer denne tilbakeskodande soga, ført i pennen av husmannen Aslak, fosterson til den portretterte bondeføraren frå Sunnmøre, betre enn årets bragenominerte forskarrapport frå Dag Solstad, ein forfattar som i alle år har nekta for at han skriv om seg og sine, men som i år altså tar for seg eigen familie på morssida frå 1591 til 1896 på eit så pedantisk, detaljopphengt vis at teksten tidvis blir keisam og utmattande.

Betre lukkast Øystein Orten når han gjennom dramatiske scener og poetisk skildrande sekvensar gir eit livfullt bilete av personar og landskap og syner korleis representantar for den danske kongemakta undertrykkjer fattigfolk i det koloniserte Noreg. Her går historisk kunnskap, fantasikraft og politisk-sosialt engasjement ofte saman på elegant, perspektivskapande vis.

STEINAR SIVERTSEN

IMPONERENDE

Roman

- **Taiye Selasi**
- Pakke og dra
- Oversatt fra engelsk av Bente Klinge
- 361 sider
- Gyldendal
- **En dysfunksjonell familie å bli glad i.**

Med «Pakke og dra» fikk Taiye Selasi en plass på Grantas 2013- liste over de tjue mest interessante forfatterne under førti dette tiåret. Ifølge The Guardian er romanen en av de mest hypa bøkene på lang tid. Kanskje er den hypa, men det er med god grunn. «Pakke og dra» er på mange måter en svært god roman.

Originaltittelen «Ghana most go» refererer til ghanesernes utvisning fra Lagos i 1983. Dette kan leses som et tydelig tegn på at romanen tematiserer immigrasjon, da i både større og mindre perspektiv. I det lille livet kan man se at en av romanens hovedpersoner, Fola, flytter fra Nigeria og ender opp i Ghana, mens barna bor i USA og England. Deres røtter synes vanskelige å spore tydelig. I det større bilde viser boka en type vestlige afrikanere, langt fra stereotypen, men ikke komfortable med merkelappen vestlige afrikanere. Deres identitet er vanskelig å plassere. Sårheten i dette kommer for eksempel til syne da eldste sønn i huset, Olu, er misunnelig på sin asiatiske kjæreste fordi hennes opphav er det fjerne, vise Østen, mens han stammer fra Afrika, hvis historie ikke er like sagnomsust.

«Pakke og dra» forteller historien om familien Sai. Familiefaren Kwaki forlater Fola og barna for å begynne et nytt liv. Tilbake sitter en forlatt, broket og fattig familie, hvor hver har sitt: moren Fola er fjern og vanskelig å få kontakt med. Olu sliter med å elske sin kone slik han vil, tvillingen Taiwo og Kehinde er på samme tid og hver sin måte talentfulle og traumatisert, mens minstejenta Sadie mangler retning i livet. Når Kwaki plutselig dør, blir de fraflyttede søsknene tvunget til å bo i samme hus mens de planlegger begravelsen. De ulike familiemedlemmene er fremmedgjorte overfor hverandre, samtidig som man ser deres ønske om og påfølgende famlende forsøk på å være en familie. Inn i dem leser jeg en lengsel etter å høre til, et forsøk på å være noe annet, et ønske om å bli elsket og en skepsis til familie som institusjon. Det er fantastisk at en roman kan romme så mye.

IDA VÅGSETHER

LIVGIVENDE DØDSANGST

Lyrikk

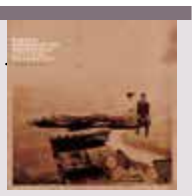

- **Kjersti Annesdatter Skomsvold:**
- Litt trist matematikk
- 79 sider
- Oktober
- **Melankolsk og humørfylt, men ofte litt for kryptisk, fra stort talent.**

Kjersti Annesdatter Skomsvold (f. 1979) fikk en sensasjonell «flying start» på forfatterkarrieren. Hennes to romaner er solgt til hele 26 land, den første innbrakte henne Tarjei Vesaas debutantpris 2009. Og det er åpenbart at hun alt har etablert en myndig tone og et personlig blikk i sitt dikteriske univers. Selv insisterer hun på den indre sammenheng bøkene imellom – også når hun nå foretar et sjangerbytte og forsøker seg uti poesien. I «Litt trist matematikk» finner vi mye av den samme underfundige stemmen, humørfylt selv om dette egentlig er litt trist lyrikk: «Resten av tiden kan hun være sammen med sine egne barn, / elske dem så høyt at de også blir fulle av livgivende dødsangst.» Og vi finner et «episk element» (Solstad), en slags handlingstråd og et persongalleri, enda de handlende tidvis synes å forvandle seg til hverandre. Individualitetens og kjønnenes grenser, på randen av oppløsning, er et hovedtema: «Alt som er blitt født, som har fått oppleve hva det vil si å være levende, / må til slutt betale den høyeste prisen, livet er for kostbart til å kunne vare evig.» Vi møter personer hvis navn har mytisk klangbunn – både bibelske og apokryfe: Jesus og Lasarus, Abel og Lilith. (Sistnevnte var ifølge en tradisjon Adams første hustru, før Eva.) Men de opptrer i en moderne – dels gjenkjennelig, dels absurd – virkelighet:

JESUS – Oslo

Nå er jeg ingenting, men jeg var en mann.

Jeg vet ikke lenger om det er viktig.

Moder og Fader var egentlig besteforeldrene mine,

de var så gamle da jeg ble født.

Jeg ble unnfanget gjennom Moders øre,

Fader har bestandig hatt livlig fantasi.

Denne gang opplever iallfall jeg helheten som ofte litt for kryptisk, koketterende og diffus – tross fine partier og slående formuleringsevne: «Døden er ikke rettferdig. Døden er blodløse lepper. Konsistens som råtten fisk. / Men det er om ikke annet hyggelig å ha sin egen jordflekk til evig tid.»

EIRIK LODÉN